

STRUKTUROITU OPETUS ERITYISOPETUKSEN TUKENA VAATETUSALAN PERUSTUTKINNOSSA

Toiminnallinen kehittämishanke

Tellervo Jokinen

Toukokuu 2007

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

16.5.2007

Tekijä(t) Tellervo Jokinen	Julkaisun laji Toiminnallisen kehittämishankkeen raportti	
	Sivumäärä 18	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____saakka	
Työn nimi Strukturoitu opetus erityisopetuksen tukena vaatetusalan perustutkinnossa Toiminnallinen kehittämishanke		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu, erityisopettajankoulutus		
Työn ohjaaja Hirvonen Maija		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Valtakunnallisten koulutuspoliittisten linjauksien mukaisesti kaikilla perusopetuksen päättävillä nuorilla on oikeus toisen asteen opintoihin, ensisijaisesti inklusiivisen periaatteen kautta. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen tavoitteena on ammatiin ja työelämään tukemisen ohella myös vahva kasvatustuu. Ammatilliseen koulutukseen tulee oppimisedellytyksiltään hyvin erilaisia oppijoita. Tästä syystä oppimisympäristöä ja opetusta tulee muokata erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille sopivaksi, jotka kaikki oppivat erilaisten oppimistyylien avulla.</p> <p>Tämä kehittämishanke on toiminnallinen. Sen aiheena oli strukturoitu opetus opintojen alussa, ensimmäisen tuotannollisen työ valmistumisen aikana ja erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan oppimisen tukena.</p> <p>Työn tavoitteena oli kehittää työväline, jolla voidaan lisätä opetuksen struktuuria ensimmäisen tuotannollisen työn opettamisen yhteydessä ja auttaa eri syistä hitaammin työtään valmistavan opiskelijan työn edistymistä sekä muodostaa kokonaiskuva oppimiseen liittyvistä odotuksista ja seurauksista. Tehtävänä oli muokata ensimmäisen tuotannollisen työn, joka oppilaitoksessamme on T-paita, jo olemassa olevaa opetusmateriaalia enemmän oppimista tukevaksi.</p> <p>Työ toteutettiin toiminnallisena kehittämishankkeena tekemällä T-paidan valmistamisesta strukturoitu opetuspaketti. Jokainen T-paidan valmistusvaihe eriteltiin omaan laatikkoon ja mukaan liitettiin selkokieliset työskentelyohjeet. Laatikkoita saatiin yhteensä yhdeksän. Ne numeroitiin ja nimettiin havainnollisesti T-paidan työjärjestyksen mukaan.</p> <p>Laatikoita voidaan käyttää luokkaopetuksen yhteydessä, näyttötilanteessa tai itsenäisesti opiskeltaessa. Laatikoiden avulla voi palata jo opetettuun asiaan ja tarkistaa oppimistaan. Erityistä tukea tarvitseva opiskelija voi käyttää avukseen laatikoiden sisältöä koko T-paidan valmistamisen ajan.</p>		
Avainsanat Ammatillinen koulutus/vaatetusalan perustutkinto, erityistä tukea tarvitseva opiskelija, strukturoitu opetus.		
Muut tiedot Työn yhteydessä on tehty yhdeksän erilaista T-paidan valmistusvaihetta sisältävää laatikkoa.		

16.5.2007

Author(s) Tellervo Jokinen	Type of Publication Development project report	
	Pages 18	Language finish
	Confidential ☐ Until _____	
Title Structured Teaching in Special Education Supporting Vocational Education in Clothing Technology Functional Development		
Degree Programme Vocational Special Needs Teacher Education		
Tutor(s)		
Assigned by Maija Hirvonen		
Abstract According to the national education policy guidelines, everyone who finishes the comprehensive school has the right to continue at the secondary level. This functions primarily by inclusive principle. The goal of upper secondary vocational education and training is to support preparing to an occupation and work and also to carry out strong educational responsibility. There are many different kinds of learners who come to the vocational training. That is the reason why the learning environment and education should be adapted for students with special needs. This development project was a functional one The topic was the significance of structural education in the beginning of studies, during the first production work and in supporting the learning process of a student with special needs. The goal of the work was create a tool, which increases the structure of teaching during the first production work. The tool can be used to help the students, who for some reason learn slower than the others to advance in their work. The aim of the work was also to create a general view of expectations and consequences, which are related to learning. The work constituted to adapting the existing educational material to enhance the learning related to the first production work. In our educational establishment the first production work is a T-shirt. The work was carried out as a functional development project by making a structured educational packet in the subject matter "How to make a T-shirt". Every step of making the T-shirt got its own box with the number of working order and well-defined working instructions. Altogether there were nine boxes. The boxes can be used in classroom teaching, in different skills demonstrations, and in independent learning. With the support of boxes, the student can revisit the subject that has already been taught and thereby verify one's own learning. The student with special needs can use the boxes as a help all the way from the beginning until the end of making the T-shirt.		
Keywords Vocational education/ Vocational Qualification in Clothing, student with special needs, structure of teaching		
Miscellaneous In connection to this work, there are nine boxes that demonstrate the different stages of making a T-shirt.		

1 JOHDANTO	2
2 TOIMINNALLINEN KEHITTÄMISHANKE.....	3
2.1 Kehittämishankkeen tavoitteet.....	5
3 ERILAISET OPPIMISTYYLIT	6
3.1 Kinesteettinen oppimistyyli	8
3.2 Visuaalinen oppimistyyli	9
3.3 Auditiivinen oppimistyyli	9
4. KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTUS	10
4.1 Esimerkki strukturoidusta opetuksesta: T-paitalaatikot	12
4.2 T-paitalaatikoiden käyttö	16
5 POHDINTA	16
LÄHTEET	18

1 JOHDANTO

Työskentelen Jyväskylän ammattiopiston Teknisessä oppilaitoksessa vaate-
tusalan ammatinopettajana. Ammatillisten aineiden opettamisen lisäksi tehtä-
viini kuuluu vaatetusosaston erityisopetuksesta vastaaminen. Oppilaitok-
seemme otetaan joka syksy n. 40 uutta vaatetusalan opiskelijaa kahteen luok-
kaan. Toimin aina toisen aloittavan luokan luokanvalvojana. Lukuvuonna
2006–07 aloittavia opiskelijoita oli 46. Heistä oli suoraan perusopetuksesta
tulleita 18, ylioppilas- ja ammatillisen tutkinnon eli kahdentutkinnonsuorittajia
11 sekä jo ylioppilas- tai muun tutkinnon suorittaneita 17. Ensimmäisen vuo-
den jälkeen opiskelijat suuntautuvat joko pukuompelijan tai vaatturin koulutus-
ohjelmaan. Pukuompelijan koulutusohjelma on ollut viime vuosina selkeästi
suositumpi. Moni suorittaa molemmat tutkinnot eli pukuompelijaksi valmistut-
tuaan opiskelee vielä vaatturiksi. Näin opiskelija saa laaja-alaiset vaatetusalan
tiedot ja taidot jatko-opintoja tai työelämää varten.

Opetusministeriö linjaa 5-vuotiskausittain Koulutuksen ja tutkimuksen suunni-
telmassa ammatillisen koulutuksen pääperiaatteet. Koulutuksen ja tutkimuk-
sen kehittämissuunnitelman lähtökohtana on varmistaa koulutuksen perustur-
van toteutuminen. Tavoitteena on syrjäytymisen ennaltaehkäisy ja varhainen
puuttuminen ja tätä kautta koulutuksellisten perusoikeuksien toteutuminen
kaikille, kaikilla koulujärjestelmän tasoilla.

Painopisteitä ovat koulutusjärjestelmän tehokkuuden parantaminen, lasten ja
nuorten tukeminen ja ohjaus, aikuisten koulutusmahdollisuuksien parantami-
nen sekä tutkimustoiminta. Tavoitteeksi suunnitelmassa on asetettu mm.

- ammatillisesti eriytyvän koulutuksen tarjoaminen koko nuorisoikäluokal-
le (ammatillinen tai korkeakoulututkinto),
- nuorten koulutuksesta työelämään siirtymisen nopeuttaminen mm.
opiskelijavalintoja kehittämällä, koulutuksen läpäisyä tehostamalla ja
moninkertaista koulutusta vähentämällä ja
- nuorten syrjäytymisen ehkäisy mm. tukiovetusta, erityisopetusta, opis-
kelija- ja oppilashuoltoa vahvistamalla sekä koulutustakuulla ja maa-

hanmuuttajien koulutusta kehittämällä. (Koulutus ja tutkimus 2004.)

Ammatillisen erityisopetuksen toimenpideohjelman mukaan ammatillisen peruskoulutuksen kehittämisen pitkän aikavälin tavoitteena on kaikille opiskelijoille sopiva, esteetön ja helposti saavutettava oppimisympäristö. Tavoitteena on, että erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille tarjotaan perusopetuksen jälkeen mahdollisuus koulutukseen ja ammatilliseen kehittymiseen työtä, työtoimintaa, jatko-opintoja ja hyvää elämää varten. Erityisopetuksen tarjonnan ja sisällön tulee vastata opiskelijan, työelämän ja yhteiskunnan tarpeisiin.

Ammatillinen erityisopetus sekä valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus järjestetään ensisijaisesti ammatillisissa oppilaitoksissa. Tavoitteena on, että tukitoimin ja tarvittaessa opetusta mukauttamalla opiskelija voi osallistua ammatilliseen koulutukseen eri koulutusaloilla. Opetuksessa otetaan huomioon kunkin alan erityisvaatimukset. (Ammatillisen erityisopetuksen toimenpideohjelma 2004.)

Valtakunnallisten koulutuspoliittisten linjauksien mukaan kaikilla perusopetuksen päättävillä nuorilla on inklusioperiaatteen mukainen oikeus jatkaa opintojaan toisella asteella. Inklusiivisen koulutuksen tavoitteena on toteuttaa erityiskasvatusta mahdollisimman pitkälle yleisten kasvatuspalvelujen yhteydessä ja niihin sulautettuna niin, että koko ikäluokka käy oppivelvollisuuskoulua. Idealistisena tavoitteena on yksi yhteinen koulujärjestelmä, joka palvelee tasapuolisesti kaikkia perusopetusikäisiä. Yksi ja sama koulu pystyy tällöin ottamaan huomioon koulutettavien yksilölliset kasvatukselliset tarpeet ja edellytykset. Perimmäisenä tavoitteena tässä ajattelussa on luoda yhden, kaikille yhteisen koulun avulla pohjaan laajemmalle yhteiskunnallisen tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden kehittymiselle. (Ladonlahti, Naukkarinen & Vehmas 2003, 137).

2 TOIMINNALLINEN KEHITTÄMISHANKE

Opiskelijoiden oppimisedellytykset ovat kovin erilaiset. Tästä syystä toteutan luokassani strukturoidun opetuksen periaatteita. Yleisenä käsitteenä strukturi tarkoittaa rakennetta. Strukturoitu opetus on rakenteiltaan selkeäksi suunnitel-

tua opetusta, mikä auttaa opiskelijaa jäsentämään opiskeluaan ja toimimaan mahdollisimman itsenäisesti. Kerolan (2001, 14) mukaan opetusta suunniteltaessa on otettava huomioon seuraavat rakenteelliset tekijät:

1. Yhteistyö: Ketkä osallistuvat oppimisen suunnitteluun, toteutukseen ja seurantaan?
2. Opetuksen sisältö: Mitkä ovat oppimistavoitteet?
3. Menetelmä: Miten oppija oppii? Mihin oppimisen perusvalmiuksiin voidaan nojautua?
4. Kommunikointi: Miten oppija ymmärtää ja miten hän viestii?
5. Fyysinen tila: Missä paikassa oppimistilanne järjestetään?
6. Aika: Milloin oppimistilanne alkaa, milloin loppuu ja miten usein toistuu?
7. Henkilöt: Ketä oppimistilanteeseen osallistuu?
8. Välineet ja toiminta: Millä välineillä ja miten toimien oppimistilanne toteutetaan?
9. Seuranta ja palaute: Miten oppimista arvioidaan ja miten oppija saa tiedon siitä?
10. Emotionaalinen ilmapiiri: Miten oppimisen innostus herätetään ja ylläpidetään?
11. Itseohjautuvuus: Miten oppija itse tulee tietoiseksi oppimistaan tukevista rakenteista, metakognitio.

Pyrimme yhdessä opiskelijoiden kanssa toteuttamaan edellä luetellut rakenteelliset seikat seuraavalla tavalla. Jokaisen uuden jakson alussa suunnitellaan opiskelijoiden kanssa yhdessä mitä ja miten tulemme opiskelemaan. Kukin jakso on pituudeltaan 6-7 opintoviikkoa. Sisältöjen ja tavoitteiden lähtökohtana on valtakunnallinen ja oppilaitoskohtainen opetussuunnitelma. Näihin lähteisiin pohjautuen suunnitellaan mitä aihealueita opiskellaan ja mikä tuotos tullaan valmistamaan edessä olevan jakso aikana. Luokan seinälle laaditaan isoon kokoon tulevan jakson aikajana, jolle konkreettisesti asetellaan liimalappujen avulla, mitä tullaan tekemään ja missä järjestyksessä. Tarvittaessa liimalappujen paikkoja voidaan jakson kuluessa vaihtaa, jos joku aihealue saadaan ennakoitua nopeammin valmiiksi. Vapautuva aika käytetään joko seuraavaan aiheeseen tai mukaan voidaan ottaa asia, joka on tullut esille ennakkosuunnittelun jälkeen. Suunnitellaan etukäteen myös sen, miten jak-

soon sisältyvät teoria-aiheet tullaan opiskelemaan. Pyrimme toteuttamaan mahdollisimman monipuolisia ja vaihtelevia opetus- ja oppimismenetelmiä. Luokkatila järjestellään ja sisustetaan vastaamaan opetustilanteiden tarpeita.

Loppuarvioinnin lisäksi refleктоimme toimintaamme koko jakson ajan ja siihen kuuluvan tuotoksen valmistumisen yhdessä. Keskustelemme myös opiskelijoiden kanssa kahden kesken. Nämä pienet ”missä mennään” – keskustelut ovat osoittautuneet erittäin tärkeiksi etenkin niille opiskelijoille, joilla on henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma eli HOJKS. Keskustelut edesauttavat luotettavan ja emotionaalisen ilmapiirin muodostumista. Keskustelujen yhteydessä tulee myös esille sellaisia yksilöä tai koko luokkaa koskevia muutosehdotuksia ja toiveita, mitä ei luokassa kaikkien kuullen voi tuoda esille.

2.1 Kehittämishankkeen tavoitteet

Ammatillisessa oppilaitoksessa, kuten muissakin organisaatioissa, tarvitaan selkeä perusstrukturi. Muuttumaton ja rauhallinen oppimisympäristö on tärkeä varsinkin opintojen alussa uudessa oppilaitoksessa. Oppimistilanteissa peruslähtökohtana on opetuksen strukturoiminen siten, että opiskelijalle muodostuu kokonaiskuva oppimiseen liittyvistä odotuksista ja seurauksista. Strukturointi ja opetuksen suunnitelmallinen toteuttaminen auttavat opiskelijaa jäsentämään aikaa, tilaa ja oppimisen tavoitteita. Opetuksen strukturi toimii tilannetta rajaavana, oppimista ohjaavana ja pirstaleisuutta eheyttävänä elementtinä. Lisäksi jatkuvuutta ja pysyvyyttä kaipaavat opiskelijat hyötyvät toistuvista rutiineista ja määritellyistä sisällöistä. (Tilus, 2004, 125).

Oppilaitoskohtaisen opetussuunnitelman mukaan ensimmäinen pukine, jonka opiskelija valmistaa vaatetusalan perustutkintokoulutuksessa, on T-paita tai muu vastaava yksinkertainen tuote. Kehittämishankkeen tavoitteena oli luoda tämän ensimmäisen tuotoksen ympärille jäsentävää ja oppimista tehokkaasti tukevaa strukturia. **Kehittämishankkeen on luonteeltaan toiminnallinen.** Kehitin T-paidan valmistamiseen opetusmateriaalia, joka tukee oppimista ja tuotteen valmistumista. Strukturoidun opetuksen periaatteen mukaisesti jaoin tämän ensimmäisen harjoitustyön eri vaiheisiin, joita jokaista kuvaa oma laa-

tikko. T-paidan valmistusvaiheet ovat:

1. Ompele oikea olkasauma.
2. Kanttaa pääntie.
3. Ompele vasen olkasauma.
4. Kanttaa hihansuut.
5. Kiinnitä hihat miehustaan.
6. Ompele hiha- ja sivusaumat.
7. Ompele helma.
8. Trenssaa pääntie ja hihansuut.
9. Viimeistele.

Laatikko sisältää havainnollisesti kaiken, mitä ko. vaiheen valmistamiseen tarvitaan. Valmistessaan T-paitaa opiskelija saa havainnollisen ja selkeän mielikuvan siitä, kuinka vaatteiden valmistamiseen liittyviä asioita tullaan opiskelemaan.

Kehittämishankkeen kirjallisessa osiossa olen esitellyt erilaisia oppimistyyliä, jotka antavat aihetta opettamisen strukturointiin vaatetusalan opetuksessa.

Yleisen esittelyn jälkeen esitän näkemykseni, miten strukturoituun työskentelyyn pohjaava opetus edesauttaa oppimista ko. tapauksessa.

3 ERILAISET OPPIMISTYYLIT

Vaikka oppiminen on meille tuttua ja jokapäiväistä toimintaa, on sen yksiselitteinen käsitteellinen kuvaaminen vaikeaa. Oppiminen on merkittävin määrätietoinen muutosprosessi, jota ihminen pyrkii itse ohjaamaan. Oppiessaan ihminen työstää eri aistikanavilla saatua tietoa sekä tietoisesti että alitajuisesti. Oppimisen määrittelyssä on varsin pitkään vaikuttanut psykologiassa vallinnut behavioristinen perinne, jonka mukaan oppiminen näkyy ulkonaisesti mitattavana käyttäytymisen muutoksena. Viime vuosikymmeninä on ollut vallitsevana kognitiivinen näkemys. Siihen liittyvät konstruktivisen oppimisen psykologia on tuonut oppimisen määrittelyyn uusia piirteitä. Oppimista pidetään yhä enemmän sisäisenä prosessina, jonka ulkonaiset käyttäytymisen muutokset

ovat sisäisen tapahtuman seurauksia. Konstruktiivisen oppimiskäsityksen mukaan ihminen konstruoi eli yhdistää uusia tietoja uusiksi kokonaisuuksiksi. (Kauppila 2003, 17).

Kauppila (2003, 20) määrittelee oppimisen seuraavasti: Kognitiivis-konstruktiivinen oppiminen on prosessi, jossa ihminen valikoi, tulkitsee ja työstää informaatiota, jota hän ottaa vastaan aistiensa avulla, omien odotustensa, aikaisempien tietojensa ja omien tavoitteidensa pohjalta. Oppiminen on tiedon prosessointia, tiedon strategista jäsentämistä ja tietorakenteiden muokkaamista sekä muistiedustuksen luomista ongelmien ratkaisemista varten. Tieto ei ole passiivista vastaanottamista vaan opiskelijan omaa tiedon rakentamista, konstruoimista, uuden liittämistä aikaisemmin opittuun tietoon tai näkemykseen. Kognitiivis-konstruktiivisen oppimisen peruskäsite on ymmärtäminen, joka liittyy saadun tai hankitun informaation vastaanottamiseen oppimistilanteessa.

Erityistä tukea tarvitsevilla opiskelijoilla saattaa olla vaikeuksia toiminnan ohjauksessa. Heillä voi olla lyhytjänteisyyttä, vaikeutta itsenäisessä työskentelyssä ja osatoiminnoista toiseen siirtymisessä eli juuttumista. Tämä vaikuttaa oppimiseen siten, että oppimisstrategiat voivat olla puutteelliset tai kehittymättömät ja oma tuottaminen sekä tiedon vastaanottaminen eivät ehkä vielä välttämättä toimi hyvin. Toiminnanohjauksen pulma voi olla myös aloittamisen vaikeutta. Opiskelijalla voi olla halua, keinoja ja tietoa, miten jokin tehdään, mutta aloitteellisuus ei toimi. Myös työn etenemisessä, jaksottamisessa, loppuun saattamisessa ja sen lopettamisessa saattaa olla vaikeuksia. (Heikkinen 2006, 10).

Ihmiset eroavat toisistaan oppijoina, mutta samakin opiskelija voi oppia eri tavalla eri oppimistilanteissa. Oppimistyyleillä tarkoitetaan tapoja hankkia ja käsitellä tietoa. Aistit ovat tärkeitä oppimisen kannalta ja useimmilla onkin hallitsevana jokin eri aistiin perustuvista oppimistyyleistä. Visuaalisesti suuntautunut henkilö oppii näkemällä ja katselemalla. Audiitiivisesti suuntautuneella oppijalla korostuu kuuloaistin ja kuulemisen merkitys. Kinesteettinen oppija puolestaan tekee, testaa, kokeilee tai liikkuu saavuttaakseen parhaat oppimistulokset.

Tehokasta opiskelua edesauttaa itselle luontaisten oppimistyylien tunnistaminen. Tiedostaessaan oppimistapansa ja -taipumuksensa opiskelija voi käyttää vahvuuksiaan hyväkseen ja kehittää heikkouksiaan sekä suunnitella opiskeluaan oman oppimistyylinsä mukaisesti. Tässä kehittämishankkeessa kuvataan erilaisia oppimistyyliä, koska kaikki erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat oppivat erilaisten oppimistyylien avulla.

3.1 Kinesteettinen oppimistyyli

Kinesteettiset oppijat käyttävät sormiaan ja käsiään oppimisen tukena. Heidän liikehakuisuutensa lisää keskittymistä opetettavaan asiaan. He oppivat helpoimmin kirjoittamalla, piirtämällä – käyttämällä käsiään ja he ovat usein lahjakkaita kädentaidoissa. Koulussa kuitenkin harvoin käsitellään tietoa kinesteettisesti. Kun opiskelijalla on kinesteettinen oppiminen vahvaa, hän tarvitsee käytännön ohjeita, jotta toiminta ja tekeminen ovat hänelle mielekäästä. Koska kinesteettinen oppija saattaa koota mallin lukematta ohjeita, on hänelle hyötyä valmiista T-paidan mallista. Hän kykenee ompelemaan seuraavan työvaiheen pelkästään katsomalla valmiiksi tehtyä mallikappaletta. Näin hän saa tarvitsemaansa fyysistä aktiiviteettia oppimisensa tueksi.

Kinesteettisellä oppijalla on vaikeuksia istua hiljaa paikoillaan ja vain kuunnella opetusta. Mallioppiminen, jäljittely ja mallintaminen ovat hänelle sopivia opetusmenetelmiä. Opetuksessa kannattaa suosia kosketus- ja tuntoaistia stimuloivia harjoituksia. Edellä mainitut oppimista helpottavat asiat toteutuvat, kun teoriaopetuksen aikana kinesteettisellä oppijalla on T-paitalaatikko pöydällä. Hän voi tutkia ja kosketella havaintomateriaalia konkreettisesti. Koska

kinesteettiset oppijat oppivat helposti tekemällä ja kokeilemalla, uusi tieto voidaan opiskella tekemisen kautta. (Kerola 2001, 112.)

3.2 Visuaalinen oppimistyyli

Koska visuaaliset oppijat muistavat näkemänsä ja pystyvät palauttamaan mieleensä visuaalisia yksityiskohtia, vain nopea vilkaisu laatikon sisälle auttaa palauttamaan mieleen opettajan suullisen opetuksen ja näyttötilanteen tärkeimmät asiat mikäli ne ovat päässeet unohtumaan. Oppija, jolla visuaalinen oppiminen on vahvaa, tarvitsee näköhavainnon tai mielikuvan ymmärtääkseen opetettavan asian. Opetuksen ohjeet tulisi antaa kirjallisina, ja opetuksen tukena kannattaa käyttää kuvia, kalvoja, dioja, videoita ja graafisia esityksiä.

Mielikuvaoppiminen on myös hyvä keino opettaa uusia asioita. Ohjeiden visualisointi sekä visuaalisen käsittekartan käyttäminen auttavat oppijaa tehtävien tekemisessä. Heille uusi materiaali on käsiteltävä ensin lukemalla ja sen jälkeen näyttämällä. Opettajan kannattaa antaa visuaaliselle oppijalle uutta asiaa koskeva lukemisaineisto etukäteen. (Kerola 2001, 112.)

3.3 Auditiivinen oppimistyyli

Auditiiviset oppijat oppivat kuulemansa ja pystyvät tarvittaessa palauttamaan sen mieleensä. Auditiivisille oppijoille olisi uusi tieto ja uudet taidot esitettävä tätä kanavaa käyttäen. Auditiivisen opiskelijan tunnistaa siitä, että kirjallisten ohjeiden noudattaminen saattaa olla vaikeaa, ja hänellä kuluu kirjallisten tehtävien suorittamiseen kohtuuttomasti aikaa. Hänen saattaa olla vaikea ymmärtää lukemaansa. Siksi opettajan tulisi tietoisesti ottaa huomioon auditiivisesti orientoitunut oppilaansa antamalla ohjeet tehtävästä suullisesti ja käyttämällä opetuskeskustelua oppimisen tukena. T-paitalaatikossa tulisi olla mukana esim. dvd-levy. Koetilanteissa opettaja voi lukea koekysymykset ääneen tai käyttää suullisia kokeita mahdollisuuksien mukaan. Opittua olisi myös vahvistettava toiseksi vahvimman aistikanavan kautta esim. tekemällä kuullusta muistiinpanoja.

Auditiivisesti oppiva opiskelija oppii parhaiten kuullessaan opettajan äänen. Tästä syystä T-paitalaatikoista on hyötyä oppimiselle vain toissijaisesti, koska ne eivät sisällä audiovisuaalista opetusmateriaalia. Laatikoiden avulla opiskelija voi tarkentaa ja täydentää oppimaansa sekä harjaannuttaa seuraavaksi vahvimpien aistikanavien käyttämistä. (Kerola 2001, 112.)

4. KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTUS

Kehittämishankkeeni on esimerkki strukturoidusta opetuksesta. Leikkasin ja ompelin T-paidan jokaisesta työvaiheesta yksittäisen mallin. Jokaiselle vaiheelle tein oman laatikon, johon työvaihemallin lisäksi asetin kaikki tarvittavat työ- ym. ohjeet. Leikkasin kappaleet valkoisesta neuloksesta. Ompelemisessa käytin havainnollisia ompelulankojen värejä: huolittelukoneella tehtävät vaiheet ompelin punaisilla langoilla, tasosaumakoneella ommeltavat vihreillä, kanttausvaiheet sinisellä ja trenssikoneella ommeltavat vaiheet ompelin keltaisilla langoilla. Näin jokainen kone, mitä T-paidan valmistamisessa käytetään, sai havainnollisen symboliväriin: huolittelukone punainen, tasosaumakone vihreä, kanttausapulaitteella varustettu tasosaumakone sininen ja trenssikone keltainen. Symboliväri toistuu laatikoiden ja työvaiheiden ohjeteksteissä.

KUVA 1. T-paidan ompelussa käytettyjä havainnollisia ompelulankojen värejä.

KUVIO 2. Esimerkki T-paidan työvaiheesta.

4.1 Esimerkki strukturoidusta opetuksesta: T-paitalaatikat

Muokkasin käytössä olevaa työjärjestystä lyhyemmäksi selkokielioperaatioita noudattaen. Numeroin jokaisen työjärjestyksen työvaiheen. Näin erityistä tukea tarvitseva opiskelija hahmottaa helpommin valmistusprosessin ja saa kokonaiskuvan tavoitteena olevan T-paidan valmistuksesta. Numerosta ja työvaiheen nimestä valmistin jokaiselle laatikolle oman etiketin, jonka liimasin laatikon päähän. Kun laatikot ovat hyllyllä, voi numeron ja nimen mukaan ottaa juuri sen vaiheen esille, mitä tarvitsee. Työvaiheen järjestysnumero on kaikissa laatikoissa kirjoitettu mustalla ja nimi ompelukoneen symbolivärillä eli samavärisillä kirjaimilla, kuin sisällä olevan T-paidan ompeluvaihe on ommeltu: huolittelukoneella tehtävät vaiheet on kirjoitettu punaisella, tasosaumakoneella tehtävät vaiheet vihreällä, kanttausapulaiteella varustetulla tasosaumakoneella ommeltavat sinisellä ja trensikoneella ommeltavat työvaiheet on kirjoitettu keltaisella.

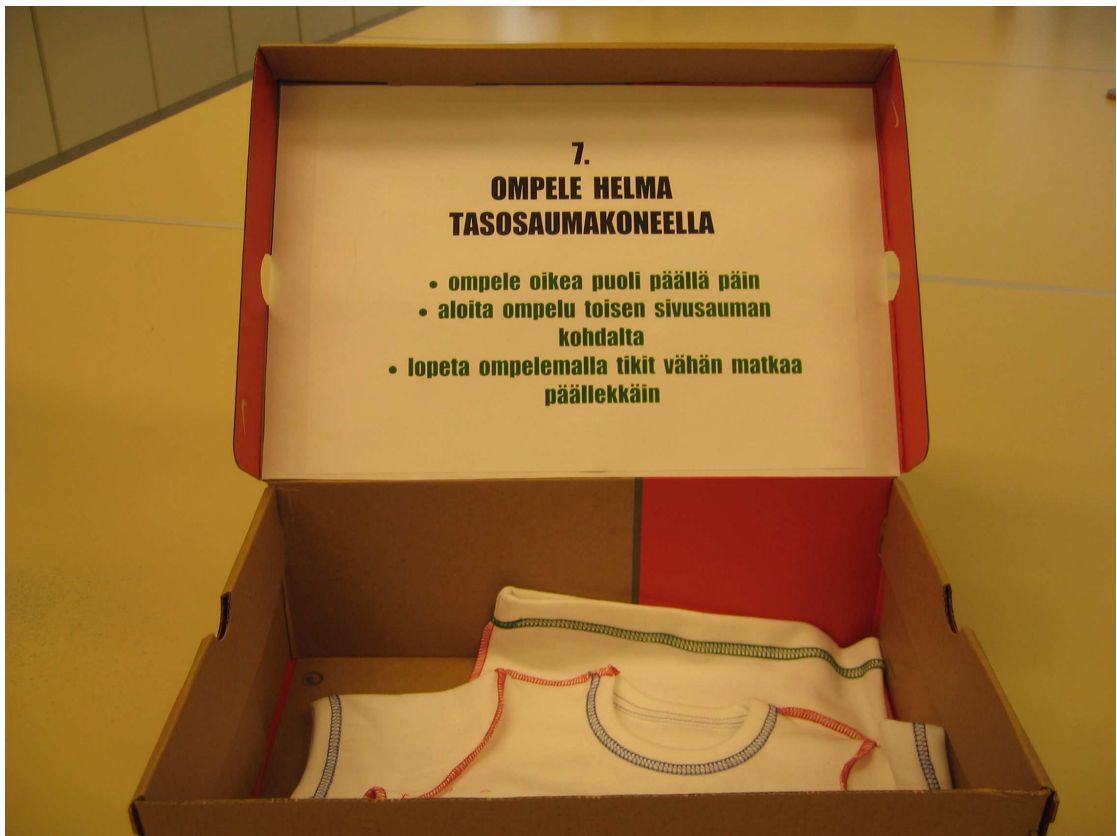

KUVIO 3. T-paidan valmistusta kuvaavat laatikot.

KUVA 4. Esimerkki laatikon nimeämisestä.

Lisätäkseni työvaiheen selkeyttä, liimasin laatikon kannen sisäpuolelle tarkemman työvaiheen ohjetekstin. Sisällä on ompeluesimerkin lisäksi laminoituja kortteja: valokuvia käytettävästä ompelukoneesta ja tarvittavista työvälineistä, mustavalkoisia piirrettyjä kuvia työvaiheesta, piirretty poikkileikkauskuva sekä valokuva ompelutilanteesta. Näiden tehtävänä on konkretisoida työvaiheita mahdollisimman monipuolisesti.

KUVA 5. Esimerkki laatikon sisällöstä.

KUVA 6. Esimerkki ompelukoneen valokuvakortista.

KUVA 7. Esimerkki käytettävän apulaitteen valokuvakortista.

KUVA 8. Esimerkki työvaiheen ompelua kuvaavasta kortista.

4.2 T-paitalaatikoiden käyttö

Visualisoidut T-paitalaatikot antavat kokonaiskäsityksen T-paidan valmistuksesta ja jäsentävät työskentelyä. Laatikoita voidaan käyttää tukemaan luokkaopetustilannetta tai kukin opiskelija voi käyttää niitä tarpeittensa mukaisesti: tarkistaa työvaiheen epäselväksi jäänyttä asiaa; varmistaa, mikä työvaihe on seuraavaksi; kerrata jo näytettyä ompeluvaihetta tai käyttää laatikoita silloin, jos on ollut pois ko. vaiheen opetuksesta. Kun omatoimisuutta ja itsenäisyyttä harjoitellaan yksinkertaisesti, riippuvuus opettajasta vähenee ja omatoimisuus onnistuu myöhemmin laajemmissa oppimistilanteissa. Passiivisille ja eristäytyville opiskelijoille strukturoitu opetus antaa osallistumis- ja toimintamahdollisuuksia.

Opiskelijoille, joilla työ edistyy jostain syystä opetusta hitaammin, laatikot jäsentävät etenemistä ja työjärjestystä. Valmiiksi tehty työvaihe motivoi siirtymistä seuraavaan vaiheeseen ja työskentely sujuu joustavammin.

5 POHDINTA

Työn tuloksena syntyi strukturoitu opetuskokonaisuus T-paidan valmistamiseen ensimmäisenä tuotannollisena työnä vaatetusalan perusopinnoissa. Aikaisemmin käytössä olleet yksittäiset havaintomateriaalit korvattiin yhtenäisellä ja loogisesti etenevällä kokonaisuudella, joka tukee normaalia luokkaopetusta, erilaisia oppimistyyliä ja erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden opettamista ja oppimista. Kehitellyn strukturoidun kokonaisuuden voi laatia myös yksittäiselle työvaiheelle. Esim. sisätaskujen valmistuslogiikka selkiytyy, mikäli sisätaskun eri työvaiheet on eritelty strukturoidusti. Kehitellyt työväline sopii myös mitä mainioimmin eri aloille. Esim. puusepän koulutusammattin opinnoissa tuotteiden eri työvaiheet voidaan jakaa erillisiin laatikoihin.

Kaikesta ennakkotyöstä huolimatta opiskelijoiden oppiminen ja tuotosten valmistuminen tapahtuu hyvin eri aikaan. Kehittämishankkeeni yhtenä tavoitteena oli kehittää työväline, jonka avulla voidaan auttaa erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita saamaan työnsä valmiiksi. Ensimmäisen työn joustava valmistu-

minen ilman ylitse pääsemättömiä vastoinkäymisiä lisää itseluottamusta ja motivaatiota opintoja kohtaan. Onnistumisen kokemukset luovat kestävästä kivi-
jalkaa tulevien aihekokonaisuuksien ja tuotoksien valmistumiselle. Erittäin tärkeää tämä on heille, jotka ovat kokeneet epäonnistumista aikaisemmissä opinnoissaan.

LÄHTEET

Jokinen T. Henkilökohtaiset opetusmateriaalit, muistiinpanot sekä ammatillisen erityisopettajakoulutuksen oppimistehtävät.

Heikkinen, T. 2006. Mikä tässä sanassa on vialla? Luku- ja kirjoitustaidon ohjaaminen ammatillisessa erityisoppilaitoksessa. Opetushallitus.

Kauppila, R. A. 2003 Opi ja opeta tehokkaasti. Juva: PS-kustannus.

Keltinkangas-Järvinen, L. 2006. Temperamentti ja koulumenestys. Juva: WSOY.

Kerola K. 2001. Struktuuria opetukseen. Porvoo: PS-kustannus.

Ladonlahti, T., Naukkarinen, A. & Vehmas, S. 2003. Poikkeava vai erityinen. Juva: Atena.

Prashnig, B. 1996. Eläköön erilaisuus. Oppimisen vallankumous käytännössä. Jyväskylä: Atena.

Tilus, P. 2004. Pelistä pois? Huolehtivan koulun haaste. Juva: WS Bookwell Oy.

Virtanen H. (toim). 2002. Selko-opas. Kehitysvammaliitto. Tampere: Tammerpaino Oy.

<http://www.oph.fi/pageLast.asp?path=1,438,28025,28027>

<http://www.minedu.fi/OPM/>